

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**“TOSHKENT IRRIGATSIYA VA QISHLOQ XO‘JALIGINI
MEXANIZATSIYALASH MUHANDISLARI INSTITUTI” MILLIY
TADQIQOT UNIVERSITETI**

YER RESURSLARI VA KADASTR FAKULTETI

**ISHLAB CHIQRISH AMALIYOTI
D A S T U R**

TOSHKENT - 2023

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**“TOSHKENT IRRIGATSIYA VA QISHLOQ XO‘JALIGINI
MEXANIZATSIYALASH MUHANDISLARI INSTITUTI” MILLIY
TADQIQOT UNIVERSITETI**

«TASDIQLAYMAN»
Oliy ishlar bo'yicha
prorektor

B.Xudayarov
2023 y.

ISHLAB CHIQRISH AMALIYOTI

60722600 - Geodeziya va geoinformatika

D A S T U R

TOSHKENT - 2023

Ushbu uslubiy qo‘llanma institut Ilmiy - uslubiy Kengashining 25-oktabr 2023-yilda bo‘lib o‘tgan 3-sonli majlisida ko‘rib chiqildi va chop etishga tavsiya etildi.

Tuzuvchilar:

Musayev I.M. - «Geodeziya va geoinformatika» kafedrası,
dotsenti, texnika fanlari nomzodi

Shavazov T.K. - «Geodeziya va geoinformatika» kafedrası
assistenti

Taqrizchi:

Mayinov Sh. - “Markaziy aerogeodeziya” korxonasi direktori
o‘rinbosari

KIRISH

O‘zbekiston Respublikasi qishloq va suv xo‘jaligi ishlab chiqarishini rivojlantirishning asosiy yo‘nalishlaridan biri bu mavjud yer resurslaridan samarali foydalanishdir. Bu maqsadni amalga oshirish uchun xizmat qiladigan tadbirlardan biri yer tuzish hisoblanadi.

Geodeziya, kartografiya va kadastr yo‘nalishlari bo‘yicha ta‘lim olayotgan talabalarning ishlab chiqarish amaliyoti xalq xo‘jaligi uchun Geodeziya, kartografiya va kadastr yo‘nalishida bakalavrlar tayyorlash tizimining asosiy tarkibiy qismi hisoblanadi.

Ishlab chiqarish amaliyoti dasturi O‘zbekiston Respublikasining «Ta‘lim to‘g‘risidagi qonun»i va «Kadrlar tayyorlash milliy dasturi» da qo‘yilgan vazifalar O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vazirligining 1998 yil 30 oktyabr 305 sonli buyrug‘i bilan tasdiqlangan “O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim muassalari talabalarining malakaviy amaliyoti haqida Nizom”ga va Vazirlar Mahkamasining № 415 – sonli 2004 yil 3 sentyabrda qabul qilingan «Respublika qishloq va suv xo‘jaligi uchun yuqori malakali kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish to‘g‘risida»gi qarorida belgilangan vazifalardan kelib chiqib tayyorlandi.

ASOSIY QISM

Malakaviy amaliyotning maqsadi va vazifasi

Talabalar bakalavriat yoʻnalishi davlat taʼlim standartida (DST) koʻzda tutilgan shakllarda va Oʻzbekiston Respublikasi Oliy va oʻrta maxsus taʼlim vazirligi tomonidan qabul qilingan malakaviy amaliyot haqidagi Nizom talablari asosida, hamda oʻquv rejasida koʻrsatilgan muddatlarda amaliyotdan oʻtadilar.

Oliy oʻquv yurtida olingan nazariy bilim va amaliy koʻnikmalarni mustahkamlash, rivojlantirish va takomillashtirish malakaviy amaliyot oʻtishning asosiy maqsadidir.

Amaliyot oʻtish vaqtida malakaviy bitiruv ishlarining (MBI) mavzusini va rahbarini tanlab olish, hamda tanlangan mavzu boʻyicha kerakli maʼlumotlar bankini hosil qilish katta ahamiyat kasb etadi. Buning natijasida MBIning ishlab chiqarish bilan bogʻlab, zamonaviy talablar asosida, maʼlum bir ijobiy effekt beradigan darajada ishlab chiqishga, hamda muvaffaqiyatli himoya qilishga asos solinadi.

Amaliyotning maqsadi «Geodeziya», «Kartografiya» «Yer kadastr» va «Fotogrammetriya» fanlari boʻyicha olingan nazariy bilimlarni amaliy koʻnikmalar bilan mustahkamlash va chuqurlashtirishdan iborat.

Amaliyot talabalarga quyidagi Geodeziya, kartografiya va kadastr ishlarini bajarish boʻyicha amaliy koʻnikmalar beradi:

- Geodeziya, kartografiya va kadastr ishini yuritish uchun tayyorgarlik ishlarini oʻtkazish;
- Geodeziya, kartografiya va kadastrni yuritish asoslash, ularni texnik va huquqiy rasmiylashtirish;
- viloyat, tuman va alohida qishloq xoʻjalik korxonalarining yer fondidan foydalanishni tahlil qilish;
- yerdan foydalanuvchilar va yer uchastkasi mulkdorlarining yer uchastkalariga boʻlgan huquqlarini ruyxatga olish va ularni dalat roʻyxatiga olishda Geodeziya, kartografiya va kadastr ishlarni olib borish;

- Geodeziya, kartografiya va kadastr yuritish xizmati va ilmiy loyihalash institutlari va ularning joylardagi bo‘limlarida Geodeziya, kartografiya va kadastrni yuritish ishlarini tashkil qilish masalalarini o‘rganish.

Talabalar ishlab chiqarish amaliyotini o‘tish davrida quyidagilarni bajarishlari zarur:

- amaliyot dasturi bo‘yicha belgilangan topshiriqlarni bajarish;
- amaliyot o‘tish joyda korxonada yoki tashkilotning ish tartibiga rioya qilish;
- berilgan topshiriqlarning sifatli va o‘z vaqtida bajarilishini ta‘minlash;
- ilg‘or ish tajribalarini targ‘ibot qilish;
- amaliyot kundaligini o‘z vaqtida to‘lg‘azish va hisobot uchun materiallar to‘plash.

Amaliyot o‘tish joyi va amaliyotga rahbarlik

Ishlab chiqarish amaliyotini talabalar institut bilan ishlab chiqarish korxonalarida o‘rtasida tuzilgan shartnomaga asosan «Ergeodezkadastr» Davlat qo‘mitasi va uning viloyatlardagi bo‘limlarida, Geodeziya, kartografiya va kadastr bo‘yicha ilmiy-loyihalash institutlari va uning joylardagi bo‘limlarida o‘tadilar.

Ishlab chiqarish amaliyotiga raxbarlik qilish ikki tomonlama: kafedra tomonidan tayinlangan rahbar va ishlab chiqarish korxonasi tomonidan tayinlangan rahbar tomonidan olib boriladi.

Ishlab chiqarish amaliyotining rejasi

Ishlab chiqarish amaliyoti o‘quv rejasiga binoan 4 hafta muddatga belgilangan. Amaliyot o‘tish davri quyidagi tartibda tashkil qilinadi.

Amaliyot o‘tish rejasi

T/r	Ish turlari nomi	muddati
1	Geodeziya, kartografiya va kadastr yuritish bo‘yicha ishlab chiqarish bo‘limining tarkibi, ishlarni tashkil etish tartibi bilan tanishish, bajariladigan ishlar bo‘yicha topshiriqlar yechish.	1 hafta
2	Ishlab chiqarish korxonasida bajarilayotgan Geodeziya,	2 hafta

	kartografiya va kadastrini yuritish ishlarida qatnashish.	
3	Amaliyotni o'tish bo'yicha hisobot tuzish va xujjatlarni rasmiylashtirish	1 hafta

Ishlab chiqarish amaliyoti davrida talaba tomonidan bajariladigan ilmiy tekshirish ishlari

Amaliyot o'tish davrida talaba ilmiy-tekshirish ishlarini olib boradi. U quyidagi maqsadda o'tkaziladi:

- nazariy bilimlarni chuqurlashtirish;
- geodeziya, kartografiya va kadastr bo'yicha bajariladigan ishlar uslubini yanada to'laroq o'zlashtirish.

Tadkikotlar Geodeziya, kartografiya va kadastr ishlarini tashkil qilish masalalaridan biri bo'yicha olib boriladi.

Ilmiy-tekshirish ishlarining mazmuni amaliyot raxbari bilan kelishiladi va talaba bajaradigan ishlab chiqarish ishlari mazmuni bilan bog'lanadi. O'tkazilgan ilmiy-tekshirish ishlari natijalari bo'yicha talaba kafedraga referat taqdim etadi.

Ishlab chiqarish amaliyoti davrida talaba tomonidan bajariladigan ilmiy tekshirish va ma'naviy- ma'rifiy ishlari

Amaliyot o'tish davrida talaba ilmiy-tekshirish ishlarini olib boradi. U quyidagi maqsadda o'tkaziladi:

- nazariy bilimlarni chuqurlashtirish;
- yer kadastr bo'yicha bajariladigan ishlar uslubini yanada to'laroq o'zlashtirish.

Tadkikotlar yer tuzish va yer kadastr ishlarini tashkil qilish masalalaridan biri bo'yicha olib boriladi.

Ilmiy-tekshirish ishlarining mazmuni amaliyot raxbari bilan kelishiladi va talaba bajaradigan ishlab chiqarish ishlari mazmuni bilan bog'lanadi. O'tkazilgan ilmiy-tekshirish ishlari natijalari bo'yicha talaba kafedraga referat taqdim etadi.

Amaliyot davrida talaba ishtirok etgan tashkiliy, ma'naviy-ma'rifiy ishlar, shaxsiy o'zining tashabbusi bilan o'tkazilgan tadbirlar to'g'risida yozma ma'lumotlar beradi.

Foydalaniladigan adabiyotlar ro‘yxati

Asosiy adabiyotlar:

1. Engineering Surveying - W.Schofield 2014. – 534 paGES.
2. Klyushin E.B. Injenernaya geodeziya. M., Visshaya shkola. 2000. – 464 s.
3. Nurmatov E.X., Utanov U. Geodeziya. T.: «O‘zbekiston», 2002. – 234 b.
4. Abdullayev T.M., Inamov A. N., Lapasov J.O. Injenerlik geodeziyasi gidrotexnika nshootlarini qurishda geodezik ishlar TIQXMMI, 2019. 152 b
5. Norxxo‘jaev Q.N. Injenerlik geodeziyasi «O‘qituvchi», 1984. – 410 b.
6. Avchiev Sh.K. “Amaliy geodeziya”. Darslik. T., Voris, 2010. – 351 b.
7. Nishonboev N.M., Xudoyberganov Sh., Islomov O‘.P. “Injenerlik geodeziyasi amaliy mashg‘ulotlari bo‘yicha o‘quv qo‘lanma”. T.,TIMI, 2015.-127 b

Qo‘shimcha adabiyotlar

1. Zhiping Lu., Yunying Qu., Shubo Qiao, Geodesy. W.Schofield 2014. – 534 p.
2. Basic Geodesy Rockville, Md. September 2010 – 424 r.
3. History of Geodesy, Institute of Geodesy, University of Stuttgart 2010– 249 r.
4. Bagratuni G. V., Ganshin V.N., Danilevich B.B. “Injenernaya geodeziya”. Uchebnik. M., Nedra, 1984.-344 s.
5. Muborakov H., Axmedov S. Geodeziya va kartografiya. Toshkent: O‘qituvchi, 2002. – 304 b.
6. Oxunov Z. Geodeziyadan praktikum. Toshkent: Universitet, 2009. 200 b.
7. Hayitov X.J. Injenerlik geodeziyasi fanidan o‘quv amaliyotini o‘tkazish bo‘yicha uslubiy ko‘rsatma. Toshkent.: TIMI, 2012.-64 bet.

Axborot manbaalari

1. www.lex.uz – O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi.
2. www.gov.uz – O‘zbekiston Respublikasi xukumat portali.
3. www.catback.ru - научные стати i учебные материалы
4. www.ziyonet.uz

5. www.nuu.uz
6. www.geodeziy.ru
7. www.mii.gaik.ru
8. www.gsi2000.ru
9. tiame.uz

